

موسای امت

ایامی که در آن قرار داریم، متعلق به امام‌رضا^(ع) و زیارت ایشان است، اما چرا اهل‌بیت^(ع) تا این اندازه بر زیارت امام‌رضا^(ع) تأکید کرده‌اند؟ بعد زیارت امام‌حسین^(ع) بر زیارت هیچ امامی مثل امام‌رضا^(ع)، تأکید نشده است. با صدوچندسال فاصله زمانی تا زمان امام‌رضا^(ع)، پیامبر اعظم^(ص) درباره زیارت حضرت می‌فرمایند: «قَالَ رَسُولُ اللَّهِ... عَلَيْهِ‌وَالِهِ: سَنَذُقُ بَضْعَهُ مِئَةِ أَرْضِ خُرَاسَانَ لَا يَزُورُهَا مُؤْمِنٌ إِلَّا أَوْجِبَ لَهُ عَزُوجُ لَهٗ الْجَنَّةِ وَحَرَمُ جَسَدِهِ عَلَى النَّارِ»؛ به‌زودی پاره تن من در سرزمین خراسان دفن می‌شود که هیچ مؤمنی او را زیارت نمی‌کند، مگر اینکه خداوند بهشت را بر او واجب می‌کند و پیکرش را بر (آتش) دوزخ حرام می‌سازد. یا در روایت عجیبی امام‌صادق^(ع) می‌فرمایند: «يُقْتَلُ حَقْدَتِي بِأَرْضِ خُرَاسَانَ فِي مَدِينَتِهِ يُقَالُ لَهَا طُوسٌ مِنْ زَاوَةِ بِهَا عَارِفًا بِحَقِّهِ أَخَذَتْهُ بِيَدِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ أَخْلَتْهُ الْجَنَّةَ وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْكِبَايَرِ، نَوْهٌ مِنْ دَرِ سِرْزَمِينَ خُرَاسَانَ دَرِ شَهْرِي كَهْ نَاشِمْ تَوْسِ اسْتِ، كَشْتَهْ مِي‌شَوِد. هِرْ شَخْصِي دَر‌حَالِي كَه عَارِفْ بَه‌ حَقِّ او باشد او را زیارت کند، خودم روز قیامت دستش را می‌گیرم و او را به بهشت درمی‌آورم، هر‌چند از اهل‌گناهان کبیره باشد.

در اینجا ما دو نکته داریم که باید خیلی به آن‌ها توجه کنیم؛ اول اینکه چرا این قدر بر زیارت امام‌رضا^(ع) تأکید شده است؟ همان‌طور که گفتیم از میان اهل‌بیت^(ع) به‌جز زیارت امام‌حسین^(ع)، بر زیارت هیچ امامی مثل امام‌رضا^(ع) این قدر تأکید نشده است. دلیلش آن است که پیغمبر اکرم^(ص) و ائمه^(ع) پیش‌بینی می‌کردند جریان اسلام، جریانی است که از مدینه خارج می‌شود، از سرزمین حجاز بیرون خواهد آمد و دیگر آنجا تنها مرکز اسلام نخواهد بود، بلکه در خدمت دشمنان اسلام خواهد بود و نقطه‌ای که می‌تواند مرکز‌گسترش اسلام و زمینه‌ساز ظهور امام‌زمان^(عج) باشد، ایران و مشهد و مکان زیارت امام‌رضا^(ع) خواهد بود. برای اینکه این نقطه مرکز توجه تمام شیعیان و دوستان اهل‌بیت^(ع) از تمام دنیا قرار بگیرد و از این نقطه، اسلام تشعشع جهانی پیدا کند، اهل‌بیت^(ع) بر زیارت امام‌رضا تأکید می‌کردند، چون اینجا قبه‌الاسلام است و نور اسلام از این نقطه، دنیا را فراگیر خواهد کرد. و اینکه ماه میقات حضرت موسی^(ع) که ماه ذی‌القعدة است، ماه امام‌رضا^(ع) شد، دلیلش این است که امام‌رضا^(ع) موسای این امت است. امت غرق شده درمقابل قدرت استکبار، امت غرق شده در حاکمیت کفر جهانی، این امت نجات پیدا می‌کند و حاکم می‌شود و بشریت را تحت‌تأثیر دین قرار می‌دهد از این نقطه نورانی متعلق به ساحت مقدس امام‌هشتم^(ع)، لذا ماه موسی و میقات موسی^(ع)، ماه امام‌رضا^(ع) است.

اما نکته دوم این است که این مبنای اعتقادی که ما داریم درباره حساب‌و‌کتاب و قیامت، باید در اینجا تبیین شود. اینجا امام‌صادق^(ع) می‌فرمایند: «من دست زائر امام‌رضا^(ع) را می‌گیرم و تا بهشت می‌برم، گرچه از اهل کبائر باشد، حال باید پرسید اهل کبائر چه کسانی هستند؟ کسانی که انواع‌واقسام گناه کبیره را مرتکب شده‌اند. به صرف اینکه این شخص به زیارت امام‌رضا^(ع) آمده است، امام‌صادق^(ع) می‌فرمایند من دستش را می‌گیرم و او را تا بهشت می‌برم. بنای خدا بر این نیست که جریان حکمت خودش را به‌هم بزند و خراب کند. امیرالمؤمنین علی^(ع) می‌فرمایند: «إِنَّ كَرَمَ اللَّهِ... شِبْحَانَهُ لَا يَنْقُضُ حِكْمَتَهُ، فَلِذَلِكَ لَا يَنْقُغُ الْإِجَابَةُ فِي كُلِّ دَعْوَةٍ، كَرَمُ خَدَائِ سِبْحَانَ، حَكْمَتُش رَا نَقْضَ نَمِي‌كُنْد. از این‌روست که هر دعایی مستجاب نمی‌شود، حکمت خدا این است که آدم گنهکار به نتیجه گناهش برسد. معصیت ما محکوم به یک قاعده تکوینی و طبیعی است. ماهیت گناه من، همان آتشی است که در آن دنیا آشکار می‌شود و آن را خودم به‌دست آورده و به‌وجود آورده‌ام و به آن دچار می‌شوم. حال چطور با وجود این حکمت، امام‌صادق^(ع) می‌فرماید دست این شخص گنهکار را می‌گیرم و به بهشت می‌برم؟ این نکته درخور توجهی است که از نظر معارف دینی ما باید تحلیل و مشخص بشود. احادیث زیارت امام‌رضا^(ع) درست است، اما این‌طور نیست منی که اهل کبائر بودم، به‌خاطر زیارت امام‌رضا^(ع)، امام‌صادق^(ع) ببایند دست مرا بگیرند و به بهشت ببرند. به این سادگی‌ها نیست. درواقع منی که با خدا به‌واسطه علمم مبارزه کرده‌ام، به مشهد می‌آیم و با این ضریح مطهر مواجه می‌شوم و سلام می‌دهم و حال دلم عوض می‌شود و منقلب می‌شوم. در اینجا من دیگر آن آدم قبلی نیستم. امام‌رضا^(ع) در دل من تصرف الهی کرده‌اند و از منی که دشمن خدا بودم، دوست خدا می‌سازند و بعد مسیر را عوض می‌کنم و به همین سبب از اهل بهشت خواهم شد.

به همین دلیل در زیارت امام^(ع) تأکید شده است که زائر باید عرفان و شناخت درباره امام‌رضا^(ع) داشته باشد و زیارت او، زیارت حقیقی باشد که بدون شک، علامت قبولی چنین زیارتی، تغییری است که در حال ما و کار ما و زندگی ما حاصل می‌شود، ان‌شاءا...!

برگرفته از خطبه‌های نماز جمعه مشهد

تنظیم: حجت الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی

یادداشت

نخستین مرحله امر به‌معروف و نهی از منکر

در کلام امام‌جواد^(ع)

امروز به‌مناسبت شهادت امام‌جواد^(ع) به‌سراغ سخنان گهربار ایشان می‌رویم. حضرت درباره امر به‌معروف و نهی ازمنکر بیان می‌کنند که این امر دارای سه مرحله است، قلبی و زبانی و عملی. این مراحل در گفتار اهل‌بیت^(ع) بیان شده است. مرحله نخست، مرحله درونی و قلبی است که بر همگان واجب عینی است. همه مسلمانان باید از انجام معروف‌ها ازسوی دیگران خوشحال و خشنود و از آن راضی باشند. همچنین همه باید از انجام منکرها ازسوی دیگران، نفرت داشته باشند و از کارهای زشت ناراضی باشند. این مرحله بر همگان لازم است، چون هیچ خطر و ضرری برای انسان‌ها ندارد، بنابراین رضایت از فعل معروف و کراهت از فعل منکر بر همه مکلفان و مؤمنان، واجب است.

امام‌جواد^(ع) فرمودند: «من شهد أمراً فكرهه كان كمن غاب عنه ومن غاب عن أمر فريضته كان كمن شهده»، (تحف‌العقول، ص۴۵۶). یعنی هرکه شاهد کاری باشد و آن را ناخوش دارد، مثل فردی است که در آن هنگام، غایب بوده است و شاهد نیست، هرکه در کاری حاضر و ناظر و شاهد نباشد ولی به آن راضی و خرسند باشد، مثل فردی است که حاضر و شاهد آن کار بوده است.

در این حدیث امام محمدتقی^(ع)، اثر رضایت و کراهت انسان‌ها از انجام کارهای دیگران، آموزش داده شده است. انسان اگر بدی‌ها و پلیدی‌ها و جنایت‌ها و خیانت‌ها و گناهانی را که می‌بیند یا از آن‌ها اطلاع می‌یابد، دوست بدارد و بپذیرد و از آن‌ها بی‌زاری نجوید، مثل کسانی است که آن منکرها را انجام می‌دهند و گناهکار است، چون وظیفه و تکلیف مؤمنان، ناراحتی و انکار قلبی و اعتراض درونی و اعراض از منکرهاست. رضایت از معروف و تنفر از منکر، عبادت است و رضایت از منکر و کراهت از معروف، معصیت. فردی که شاهد معصیتی است و از اینکه خدا معصیت می‌شود خوشحال است، در آن معصیت شریک می‌شود. هرکه معصیتی را ببیند و ناخشنودی قلبی داشته باشد، مثل این است که در آن صحنه حضور نداشته و غایب بوده است و بنابراین گناهی ندارد اما اگر معصیت را ببیند و به آن علاقه داشته باشد و به معصیت کار نگاه احترام‌آمیز کند، همکار و همراه اوست. عقل و قلب، منبع شناخت است. لازم است مؤمن در احساسات درونی در مواجهه با منکر، احساس منفی ودر قبال معروف، احساس مثبت داشته باشد. امام‌جواد^(ع) در این گفتار، نخستین مرحله امر به‌معروف و نهی ازمنکر را رضایت یا کراهت قلبی دانسته‌اند. رضایت به معروف و کراهت از منکر، مأموریت همه مسلمانان است. این رضایت و کراهت بر گفتار و رفتار انسان‌ها اثر سازنده می‌گذارد و عامل اصلاح آنان است. شاهد در گناهی که از آن کراهت می‌ورزد، دخیل نیست و این کراهت، مانع آلودگی آن شاهد به گناه می‌شود.

شهر

شماره ۳۳۷
۳۱ خرداد ۱۴۰۲
شماره ۱۴۴۴

SHAHRAHNEWS.IR

معرفی

مرور زندگی و تأثیرات حضرت جواد الائمه^(ع) بر جامعه مسلمانان

امام جود و سخا

آئمه مستقیمی! اگرچه ذی‌القعدة ماه امام‌رضا^(ع) و شادی‌های رضوی است، روزهای پایانی آن عزادار دردانه حضرت علی‌بن‌موسی‌الرضا^(ع) می‌شود، آقایی که به جود و سخا شهرت دارد و قرن‌هاست با کرامتی که از پدر به ارث برده است، گره‌های بزرگ از مردم باز می‌کند. به‌مناسبت فرارسیدن سالروز شهادت آقا جوادالائمه^(ع) با حاج‌پدا... بهتاش، پیرغلام و مؤلف سیره اهل‌بیت^(ع) و صاحب آثاری همچون «شمس ولایت، حضرت رضا^(ع) و «ستارگان هدایت: زندگی‌نامه امام‌محمدتقی^(ع)، امام علی‌التقی^(ع) و امام حسن عسکری^(ع)، گفت‌وگو کرده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

میلاد امام محمدتقی^(ع)

● برکت امری است که آثار ماندنی دارد، امام‌رضا^(ع) چون سال‌ها فرزندی نداشتند، مردم به این باور رسیدند که سلسله امامت درحال انقطاع است، درحالی‌که با ولادت حضرت جوادالائمه^(ع)، این باور اشتباه از بین رفت. امام‌جواد^(ع) در سال ۱۹۵ هجرت متولد شدند و امام‌رضا^(ع) در سال ۲۰۳ هجری به شهادت رسیدند، یعنی در اواخر عمر، صاحب‌فرزند شدند و این موضوع، شیعیان را نگران امام بعد و استمرار جریان امامت و ولایت کرده بود، لذا با ولادت آن حضرت، خیال شیعه از ادامه و حیات امامت، راحت شد و این‌از جنبه‌های برکت وجودی آن حضرت است.

● امام‌جواد^(ع) ویژگی‌های منحصر به‌فردی دارند که دامنه‌برکات وجودی‌شان را گسترده‌تر می‌کند، از جمله آنکه نخستین امامی هستند که در سنین کودکی به امامت رسیده‌اند و پس از ایشان، امام‌هادی^(ع) و نیز امام‌مهدی^(عج) در طفولیت، عهده‌دار امامت و هدایت امت شدند. امام‌جواد^(ع) در آن سن‌وسال با شرکت در جلسات مناظراتی که مأمون با حضور علمای بزرگ آن زمان همچون یحیی‌بن‌اکثم تدارک می‌دید، علمشان برای شیعیان عیان شد، چنان‌که بعداز امام‌رضا^(ع) به‌عنوان عالم‌ال محمد^(ص) با آن مناظرات علمی و برتری‌یابی بر اندیشمندان و بزرگان ادیان و مکاتب، راه پدر را ادامه دادند و جامعه شیعه را مدیریت کردند.

حاج‌پدا... بهتاش.

جوان بدون الگوی اصیل در دام الگوهای جعلی می‌افتد. باید ببینیم ائمه^(ع) ازجمله امام‌جواد^(ع) چطور زندگی می‌کردند و از شیوه آن‌ها الگو بگیریم.

السلام علیک یا جواد الائمه

علم امام‌خردسال

● امام‌جواد^(ع) که در مدینه سکونت داشتند، بعد از هجرت امام‌رضا^(ع) به ایران و شهادت ایشان، به‌دستور مأمون به بغداد آورده شدند. بسیاری از علما و بزرگان به خلیفه خرده گرفتند و اعتراض کردند که یک کودک نمی‌تواند رهبری جامعه شیعه را برعهده بگیرد، لذا مأمون با حضور یحیی‌بن‌اکثم، رئیس‌العلمای آن دوران، جلسه‌ای تشکیل داد تا علم امام‌جواد^(ع) به‌پوته‌آزمایش گذاشته‌شود. در آن جلسه، یکی از سوالات این‌بود: اگر فخرم صید کند، چه کفاره‌ای باید بدهد؟ جوادالائمه^(ع) فرمودند: شب بوده است یا روز؟ محرم زن بوده است یا مرد؟ در احرام حج بوده است یا عمره؟ و...! ایشان فریعاتی را مطرح کردند که یحیی متحیر ماند و حضرت به‌همه این پرسش‌ها پاسخ و نشان دادند اگرچه‌خردسال‌اند، از علوم امامت به‌تمامی بهره‌مندند. بزرگان حاضر در جلسه، خبر این علم‌و‌احاطه را به‌مردم رساندند تا بدانند اگرچه امام‌رضا^(ع) از دنیا رفته‌اند، فرزند خردسال‌شان هدایت جامعه را برعهده دارند و لذا ایشان، پناه مردم‌وپاسخگوی سوالات‌شان شدند.

از تدابیر امام^(ع)

● پیامبر^(ص) هنگام رحلت، نسخه‌ای را در اختیار ما قرار دادند که به درد همه زمان‌ها می‌خورد، ایشان فرمودند: «دو امانت نزد شما به یادگار می‌گذارم، قرآن و عترت. هر زمان به این دو تمسک بجوید (ارتباط برقرار کنید)، هرگز گمراه نمی‌شوید». امروز هم در مواجهه با فتنه‌ها باید ببینیم قرآن و اهل‌بیت^(ع) چه مسیر و بایی را گشوده‌اند و همان را معیار حق قرار دهیم. شیوه امام‌جواد^(ع) در مواجهه با فرقه‌ها و افکار انحرافی، می‌تواند در این هجمه‌های فکری فرهنگی که جامعه امروز به‌ویژه نسل جوان ما با آن مواجه است، کاربردی و راهگشا باشد. آن‌هایی به‌دام فتنه و انحراف می‌افتند که از قرآن و عترت جدا شوند.

پس از شهادت

● پس از شهادت آن حضرت هم در توسلات مادی و مالی، ما را به‌در خانه‌امام‌جواد^(ع) همنمون شده‌اند، برای مثال گفته‌اند برای حاجات دنیایی و مالی به امیرالمؤمنین^(ع) متوسل نشوید، بلکه در علم و معرفت از ایشان کمک بخواهید، اما درباره گرفتاری‌های دنیایی همچون افزایش روزی، ادای دین و قرض یا ازدواج جوانان، توصیه شده است به در خانه امام جود و سخا، حضرت جوادالائمه^(ع)، برویم و این توسل در گرفتاری‌ها به حضرت، از سفارش‌های علما و بزرگان دین است.

الگوی نسل جوان

● تجربه آن‌ها هر سال‌ها تحصیل، اولویت دارد و توکل بر خدا. (کشف‌النجف، ج۲، ص۳۴۹)

● امام‌جواد^(ع) در آن زمان با وجود سن کم، عابد‌ترین انسان‌ها بودند و از نظر و قار چنان رفتاری می‌کردند که بر همه تأثیر می‌گذاشت. در کتاب: «آیات‌الهدایه»، نقل شده است در مراسم عروسی ایشان با دختر مأمون (همو) که سبب مسمومیت و شهادت حضرت شد) زنان آراسته‌دور عروس را گرفته بودند و وارد مجلس شدند و پیرمردی شروع به نواختن کرد.

حضرت جوادالائمه^(ع) باوقاری بی‌مثال به‌آن پیرمرد نگر بستند و فرمودند: «از خدا پروا کن ای فردی که ریش داری!، وی چنان از ایهت و وقار حضرت متأثر شد که تار از دستش افتاد.